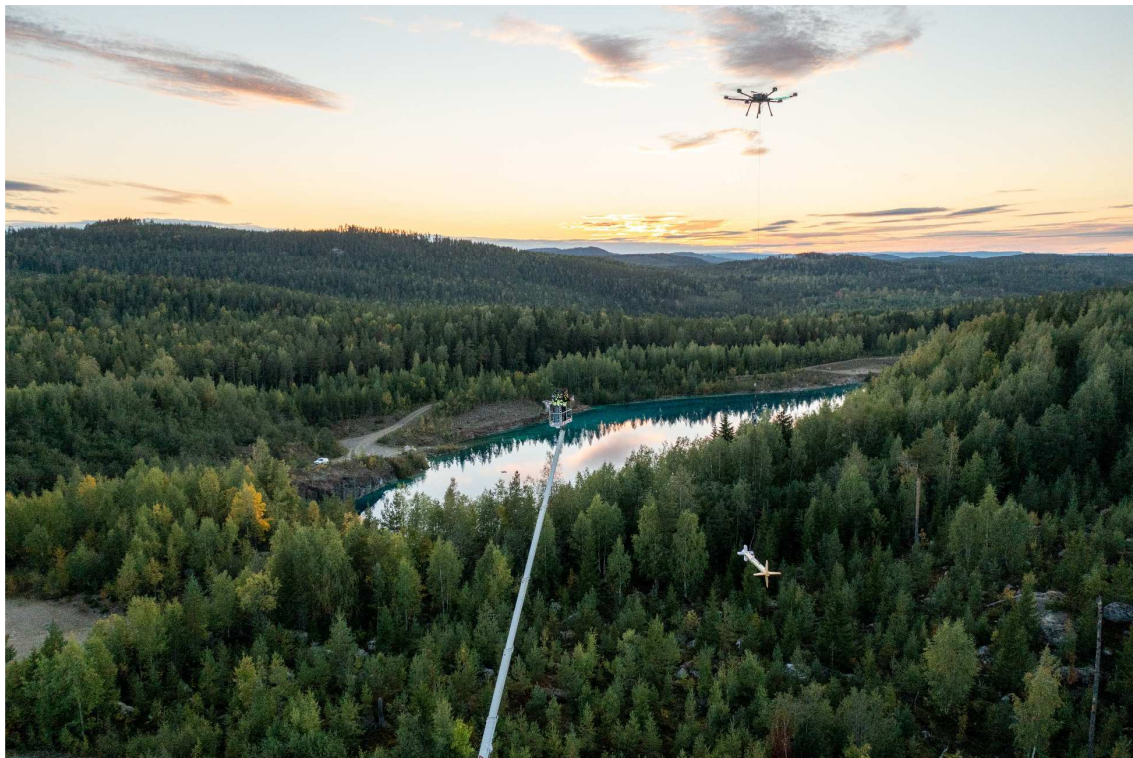

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING

Budgetunderlag för åren 2023–2025

Februari 2022

Diarie-nr: 21–464/2022

Omslagsbild: SGU utvecklar metoder för flyggeofysiska
mätningar med drönarteknik. Tekniken gör att användning av
helikopter och flyg för mätningar reduceras.
Foto: Felix Lanestrand, AMKVO AB.

Sveriges geologiska undersökning
Box 670, 751 28 Uppsala
tel: 018-17 90 00
e-post: sgu@sgu.se
www.sgu.se

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Utgiftsområde 24 – Näringsliv	7
Anslag 1:8 Sveriges geologiska undersökning.....	7
Prioritet 1: Främjandeuppdraget – ökad försörjningskapacitet och stärkt konkurrenskraft.....	9
Prioritet 2: En sammanhållen marin kartering för utveckling av havsbaserad vindkraft i enlighet med regeringens förslag till nya havsplaner.....	12
Prioritet 3: Klimatanpassning för ett robust samhälle	14
Framtida uppgifter som ställer krav på särskild finansiering till SGU.....	16
Övriga områden med behov av kommande satsningar.....	16
Anslag 1:9 Geovetenskaplig forskning	17
Anslag 1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	17
Utgiftsområde 20 – Allmän miljö- och naturvård	18
Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	18
Sanering och återställning av förorenade områden där staten har ett ansvar.....	18
Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.....	19
Vattenförvaltning	19
Avgiftsintäkter som disponeras	20
Avgiftsfinansierad verksamhet.....	20
Övriga avgiftsintäkter som disponeras	20
Övriga intäkter som disponeras	20
SGU som huvudman för efterbehandling av förorenade områden	20
SGU:s samverkan med andra myndigheter och deltagande i FoU-projekt.....	20
Förorenade områden med statligt ansvar där ansvaret för avhjälpandet delas med andra parter.....	21
Avgiftsintäkter som redovisas mot inkomstitel	21
Avgifter enligt minerallagen	21
Mineralersättning	21
Försäljning av oljelagringsanläggningar	21
Avgifter enligt 5 § kontinentalsockelförordningen	22
Utökad information	22
Översikt över verksamhetens finansiering.....	22
Räntekonto med kredit och annan kredit i Riksgäldskontoret.....	23
Anslagskredit på ramanslag	23
Anslag 24 1:8 Sveriges geologiska undersökning.....	23

Anslag 24 1:9 Geovetenskaplig forskning	23
Anslag 24 1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar.....	23
Anslag 20 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	23
Förslag till disponibelt anslagssparande.....	24
Anslag 24 1:8 Sveriges geologiska undersökning.....	24
Anslag 24 1:9 Geovetenskaplig forskning	24
Anslag 24 1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar.....	24
Anslag 20 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	24
Bemyndiganden.....	24
Verksamhetsinvesteringar, låneram och räntor	25
Verksamhetsinvesteringar	25
Särskild information om verksamhetsinvesteringar	26
Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar	26
Lokalbehov	27

SAMMANFATTNING

Sveriges geologiska undersökning, SGU, överlämnar härmed budgetunderlag för åren 2023–2025. Budgetunderlaget innehåller förslag till finansiering av SGU:s verksamhet, uppgifter om myndighetens investeringar, uppgifter om myndighetens avgiftsbelagda verksamhet samt förslag till bemyndiganden enligt 17 § första stycket anslagsförordningen (2011:233). Uppgifterna för åren 2023–2025 anges i 2022 års prisnivå.

SGU:s huvudsakliga förslag till satsningar presenterade i prioriteringsordning:

- Prioritet 1: Främjandeuppdraget – ökad försörjningskapacitet och stärkt konkurrenskraft, sidan 9
- Prioritet 2: En sammanhållen marin kartering för utveckling av havsbaserad vindkraft i enlighet med regeringens förslag till nya havsplaner, sidan 12
- Prioritet 3: Klimatanpassning för ett robust samhälle, sidan 14

Därutöver anholder SGU om att få disponera:

- en anslagskredit motsvarande 10 procent av tilldelade medel samt ett anslagssparande på 3 procent på anslag 20 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, ap. 3
- en anslagskredit motsvarande 3 procent av tilldelade medel samt ett anslagssparande på 3 procent på anslag 24 1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar

I tabellerna på nästa sida sammanfattas SGU:s samlade finansieringsbehov utifrån den verksamhet som bedrivs idag samt de satsningar som föreslås och beskrivs närmare under de följande avsnitten i detta budgetunderlag. SGU föreslår bland annat en utökning av förvaltningsanslaget (24 1:8). Bakgrunden till detta är en sammanvägning av två delar:

- det ökande behov av geologisk information inom olika delar av samhället, däribland mineralnäringen. Detta ställer stora krav både på den geologiska informationens kvalitet och omfattning
- en för SGU central fråga, att genomföra en digital transformation för att kunna samla in, förvalta, hantera och leverera tjänster och data på ett säkert och effektivt sätt som möter användarnas behov.

SGU bedömer att utan en utökning av förvaltningsanslaget måste myndigheten göra betydande nedprioriteringar, vilket även kommer att få stora effekter på den kartläggande verksamheten under kommande år. Den planerade kartläggning som beskrivs i ”Plan för geologisk kartläggning 2021–2027”¹ kommer med andra ord att behöva revideras kraftigt. Det innebär att SGU inte kan möta samhällets och olika näringars behov av relevant geologisk information. En konsekvens av detta blir bland annat att de samhällsvinster som beskrivs i planen för kartläggning uteblir.

¹ Rapportering av regeringsuppdrag: Plan för geologisk kartläggning 2021–2027, Sveriges geologiska undersökning, december 2020 (uppdrag formulerat i SGU:s regleringsbrev för 2020, N2019/03211/BI, N2019/03186/SSS och N2019/01011/BI).

Belopp i tkr.	2022 Prognos	2023 Beräknad	2024 Beräknad	2025 Beräknad
Finansieringsbehov Utgiftsområde 24 – Näringsliv				
1:8 Sveriges geologiska undersökning	261 299	331 616	333 615	333 615
1:9 Geovetenskaplig forskning, ap. 1	5 923	5 923	5 923	5 923
1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar, ap. 1	14 000	14 000	14 000	14 000

Belopp i tkr.	2022 Prognos	2023 Beräknad	2024 Beräknad	2025 Beräknad
Finansieringsbehov Utgiftsområde 20 – Allmän miljö- och naturvård				
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, ap. 3	70 000	100 000	100 000	70 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö, ap. 2	9 000	9 000	9 000	9 000

UTGIFTSOMRÅDE 24 – NÄRINGS LIV

Anslag 1:8 Sveriges geologiska undersökning

ap. 1 Geologisk undersökningsverksamhet m.m.

Anslaget får användas för SGU:s förvaltningsutgifter.

Belopp i tkr.	2023	2024	2025
1:8 Sveriges geologiska undersökning	255 616 ¹⁾	255 615 ¹⁾	255 615 ¹⁾
Förslag till utökning			
1. Främjandeuppdraget – ökad försörjningskapacitet och stärkt konkurrenskraft	52 000	52 000	52 000
2. En sammanhållen marin kartering för utveckling av havsbaserad vindkraft i enlighet med regeringens förslag till nya havsplaner	8 000	8 000	8 000
3. Klimatanpassning för ett robust samhälle	16 000	18 000	18 000
Summa	331 616	333 615	333 615

¹⁾ Inkluderar aviserad satsning på ökad takt inom marin kartläggning, Prop. 2021/22:1. Se avsnitt "En sammanhållen marin kartering för utveckling av havsbaserad vindkraft i enlighet med regeringens förslag till nya havsplaner", sidan 12.

SGU:s huvuduppdrag är att tillhandahålla geologisk information för samhällets behov på kort och lång sikt. Detta görs genom en behovsstyrd insamling, och förvaltning och utveckling av den insamlade informationen i syfte att göra den tillgänglig och lätt att använda. SGU verkar också för att skapa goda förutsättningar för ett hållbart nyttjande av landets mineralresurser och för att främja tillväxt och företagande inom sektorn.

En nyckelfråga för SGU är att nå ut med den geologiska informationen, dvs. information om markens och havsbottnens beskaffenhet, samt att med moderna metoder producera tillräcklig mängd med ny information. Informationen är ett nödvändigt underlag i det hållbara samhällsbyggandet, den bidrar till företagande i hela Sverige och gör Sverige till ett prospekteringsintressant land. Sammantaget stärker detta Sveriges konkurrenskraft och genom att öka användningen av geologisk information hos näringsliv, myndigheter och organisationer växlas samhällsnyttan upp.

Den högst prioriterade frågan på samhällsagendan är klimatomställningen – och därmed även frågan om råvaruförsörjning. Sverige och EU är i hög grad importberoende när det gäller de kritiska metaller och mineral som krävs, och det finns ett stort behov av att öka självförsörjningsgraden och säkra tillgången till hållbart utvunna råvaror. Inom EU är Sverige en betydande producent av metaller och mineral och SGU har länge arbetat med behovet av kritiska råvaror. Just nu pågår och planeras i Sverige flera stora industriinvesteringar som är drivna av klimatomställningen. Tillgången till modern geologisk information en förutsättning för en effektivare markanvändning, större miljönytta och bättre klimatanpassning av samhället.

SGU arbetar under år 2022 med flera uppdrag rörande råvaruförsörjningen. Bland annat ett tvåårigt uppdrag tillsammans med Naturvårdsverket med målet att öka möjligheterna till hållbar

utvinning av mineral och metaller från sekundära resurser, i huvudsak gruvavfall, samt ett uppdrag om en europeisk batterivärdekedja tillsammans med Energimyndigheten och Naturvårdsverket, där tillgången på batterimetaller är en central fråga. Mot bakgrund av det fokus som under år 2021 hamnade på tillgången till kalk för en tryggad cementförsörjning arbetar SGU också vidare med frågan kring bindemedel i cement.

Under ledning av Energimyndigheten arbetar SGU tillsammans med ett antal andra myndigheter med uppdraget att ta fram underlag för nya eller ändrade områden för energiutvinning så att den årliga elproduktionen till havs ska kunna ökas med ytterligare 90 terawattimmar. Inför åren 2023–2025 förbereder SGU vidare arbete med dessa frågor i det uppdrag som aviserades i budgetpropositionen för år 2022, att öka takten i den marina kartläggningen för att säkerställa ett ändamålsenligt skydd för kust- och hav, samt för att kunna utveckla havsbaserade verksamheter som till exempel vindkraft på ett hållbart sätt.

Till följd av den ökade finansieringen via SGU:s förvaltningsanslag ser myndigheten också en ökad takt på saneringen av förorenade områden där arbetet med bidragsfinansierade saneringsprojekt växlar upp. Här finns stora samhällsekonomiska vinster att göra. SGU har en samlad expertis vad gäller föroreningar och tekniker för efterbehandling, men också projektledning och upphandling.

SGU:s förmåga att hantera och leverera tjänster och data på ett modernt sätt behöver stärkas ytterligare. Myndigheten behöver ligga framkant vad det gäller att kunna ge en högkvalitativ och digital service till omvärlden och en flerårig plan för myndighetens digitala transformation har tagits fram. Målsättningen är att genom digitalisering effektivisera både insamling och tillhandahållande av information. Insamlingsmetoderna utvecklas ständigt och idag används både AI, maskininlärning och drönare parallellt med mer traditionella tekniker. Arbetet kommer att innebära en stor utmaning där en allt större del av myndighetens resurser behöver kopplas till den digitala utvecklingen. Förändringsarbetet behöver göras nu, eftersom det under flera år har stått tillbaka för annan verksamhet som SGU är ålagd att göra. Konsekvenserna om denna transformation inte görs, är att relevanta geologiska underlag med tillräcklig kvalitet och täckning kommer att saknas. Det i sin tur påverkar Sveriges position som intressant gruvland, samhällsbyggnadsprocessen och de näringar som arbetar med frågor som berör markanvändning, byggande, energi, dricksvattenförsörjning med mera. En annan konsekvens är att SGU kommer ha svårt att behålla och rekrytera nödvändig kompetens.

SGU:s bedömning är att utan en utökning av förvaltningsanslaget måste myndigheten göra betydande nedprioriteringar, vilket även kommer att få stora effekter på den kartläggande verksamheten under kommande år. Den planerade kartläggning som beskrivs i ”Plan för geologisk kartläggning 2021–2027”² kommer med andra ord att behöva revideras kraftigt. Det innebär att SGU inte kan möta samhällets och olika näringars behov av relevant geologisk information. En konsekvens av detta blir bland annat att de samhällsvinster som beskrivs i planen för kartläggning uteblir.

Med resurser för utökad kartläggning ser SGU även möjligheter att anställa studenter eller nyutexaminerade som extrapersonal för fältarbete med mera. Detta är ett mycket viktigt bidrag till att säkra den framtida försörjningen av tillämpad geovetenskaplig kompetens i Sverige. Idag har både myndigheten och företag inom branschen problem med att rekrytera sådan kompetens inom Sverige. Universiteten har sedan flera år dragit ned på fältkurser och det finns i Sverige få,

² Rapportering av regeringsuppdrag: Plan för geologisk kartläggning 2021–2027, Sveriges geologiska undersökning, december 2020 (uppdrag formulerat i SGU:s regleringsbrev för 2020, N2019/03211/BI, N2019/03186/SSS och N2019/01011/BI).

för att inte säga obefintliga, möjligheter för nyutbildade geologer att skaffa sig nödvändig fältvana och kompetens.

Prioritet 1: Främjandeuppdraget – ökad försörjningskapacitet och stärkt konkurrenskraft

Belopp i tkr.	2023	2024	2025
Förslag till utökning, främjandeuppdraget – ökad försörjningskapacitet och stärkt konkurrenskraft			
Utvecklad teknik för systematisk kartläggning av malm-potentiella områden	40 000	40 000	40 000
Ett kraftfullt nav för den svenska gruv- och prospekteringsbranschen	12 000	12 000	12 000
Summa	52 000	52 000	52 000

Efterfrågan på metaller och mineral är rekordhög och bedöms öka ytterligare, inte minst vad gäller så kallade innovationskritiska metaller och mineral som bland annat används i elbilar, vindkraftverk och solpaneler. Drivande för utvecklingen är behovet av ny teknik och nya innovationer som kan bidra till klimatanpassningen och till att FN:s globala mål i Agenda 2030 uppnås. Sverige och EU är i hög grad importberoende när det gäller de kritiska metaller och mineral som krävs, och det finns ett stort behov av att öka självförsörjningsgraden och säkra tillgången till hållbart utvunna råvaror. Sårbarheten blir extra tydlig vid de typer av globala samhällsstörande händelser vi sett senaste tiden så som pandemi och väpnade konflikter. Förutsättningarna för att hitta nya metall- och mineralfyndigheter i Sverige, däribland innovationskritiska, är mycket goda tack vare landets geologi. Sverige har också en lång tradition av att framgångsrikt skapa värdekedjor, från råvaran berg till färdigförädlad produkt. Startpunkten för en sådan kedja är att kontinuerligt skapa och tillgängliggöra geologisk information.

Sverige har varit och är fortfarande ett av Europas ledande malmproducerande länder. Trots historiskt höga metallpriser ser vi dock nu sjunkande aktiviteter i hela Sverige vad gäller prospektering och framför allt utanför befintliga gruvor. Sveriges internationella konkurrenskraft och förmåga att attrahera nödvändiga investeringar i prospektering och gruvnäring har med andra ord försämrats kraftigt, vilket också framgår tydligt av de senaste årens rapporter från den kanadensiska tankesmedjan Fraser Institute över faktorer som påverkar prospekteringsinvesteringar världen över. Detta beror delvis på långdragna och oförutsägbara tillståndprocesser men även på brist på modern och högupplöst malmgeologisk information.

Erfarenheterna inom branschen visar att genom att kontinuerligt bearbeta och uppgradera befintlig information samtidigt som ny och tekniskt modern basinformation samlas in och tillgängliggörs, skapas förutsättningar för att intresset för Sverige som gruvland åter ska öka. SGU:s kapacitet behöver därför öka för att bättre kunna tillhandahålla den information som branschen efterfrågar.

När utvecklingen vänds och Sveriges konkurrenskraft som gruvland ökas, uppnår vi flera effekter:

- produktion av både basmetaller, såsom järn, koppar, zink och bly, och så kallade innovationskritiska metaller, som behövs för klimatomställningen, grön återhämtning och annan innovation och utveckling. En inhemsk produktion av metall och mineral är strategiskt viktig och stärker beredskapen, både inom Sverige och inom EU, där Sverige är en av få viktiga producenter
- möjlighet att kunna omhänderta återvinningspotentialen i äldre gruvavfall, så kallat sekundära resurser, utan långa transporter
- en livskraftig gruvnäring bidrar till sysselsättning och lockar angränsande industri som tillverkar exempelvis batterier eller fossilfritt stål och som har behov av de råvaror som gruvindustrin producerar

För att möta branschens behov, bidra till en stark gruvnäring i Sverige och stärka Sveriges konkurrenskraft internationellt föreslår SGU en utökning av anslaget för systematisk kartläggning av malmpotentiella områden och för att stärka verksamheten vid SGU:s mineralinformationskontor i Malå, se nedan.

Utvecklad teknik för systematisk kartläggning av malmpotentiella områden

För att få fram heltäckande geologisk information över Sveriges betydande malmpotentiella områden behöver SGU:s nuvarande kapacitet ökas kraftigt. Kapacitetsökningen avser såväl kompetens som ny teknik. Myndigheten behöver ligga framkant vad det gäller att kunna ge en högkvalitativ och digital service till omvärlden och en flerårig plan för myndighetens digitala transformation har tagits fram. Målsättningen är att genom digitalisering effektivisera både insamling och tillhandahållande av information. Arbetet kommer att innebära en stor utmaning där en allt större del av myndighetens resurser behöver kopplas till den digitala utvecklingen.

SGU riskerar idag att bli omsprungna av sina motsvarigheter i andra länder vad gäller teknikutveckling och tekniktillämpning. Konsekvensen av detta är en sämre konkurrenskraft för Sverige som prospekteringsintressant land. Ytterligare en konsekvens är att både SGU och företag verksamma i Sverige kommer ha svårt att utveckla, behålla och rekrytera nödvändig kompetens.

Kartläggning av malmpotentiella områden omfattar flera avancerade undersökningsmetoder geofysiska undersökningar både från luften och marken, geokemisk provtagning med mera. Många av dessa är tekniktunga och här finns en stor utvecklingspotential för myndigheten, där syftet är att effektivisera själva kartläggningen samt att ta fram underlag som svarar mot de ökade behoven i en global näring som i många avseenden är högteknologisk.

SGU ambition med detta äskande är att i full skala utveckla arbetet med modellering i 3D samt att investera i moderna digitala analysmetoder. Myndigheten avser att satsa på innovativa metoder som exempelvis drönare och hela drönarsystem för att täcka in svårtillgängliga områden. Informationen kan sedan bearbetas genom maskininlärning som kombineras med expertkunskap för att kunna hitta och bedöma ännu ej kända metall- och mineralförekomster. Metoden bygger bland annat på innovationer från de EU-projekt som SGU har medverkat i. Sammantaget innebär detta en stor satsning för att både modernisera tillhandahållandet av digital information till användarna och samtidigt uppnå högre effektivitet i själva kartläggningen samt en bättre kvalitet på slutprodukten.

Mot denna bakgrund föreslår SGU en ökning av anslaget på 40 miljoner kronor per år för perioden 2023–2025 för en systematisk kartläggning av malmpotentiella områden i Sverige.

Ett kraftfullt nav för den svenska gruv- och prospekteringsbranschen

Mineralinformationskontoret i Malå med Europas största samling av borrhärdar och fysiskt material har unika förutsättningar som är av stort värde för gruv- och prospekteringsindustrin. SGU har satsat på att utöka ytor för både lagring, hantering och undersökning av borrhärdar och övrig prospekteringsintressant information men ytterligare satsningar kommer krävas på ett förbättrat tillgänglighetsförhållande. Andra länder, både där likvärdiga och sämre geologiska förutsättningar föreligger, har satsat stort på ökad service och kunskapsförserjning av det slag som SGU:s mineralinformationskontor i Malå erbjuder.

Baserat på regeringsuppdraget ”Mineralinformationskontoret i Malå”³ som SGU avrapporterade 2017, där insatser för att öka Sveriges attraktivitet för mineralnäringen beskrevs, har SGU gjort en bedömning av vilka insatser som är mest kritiska och utifrån en kostnadsbedömning tagit fram ett förslag till satsning.

För att öka Sveriges attraktionskraft och återta en ledande position som prospekteringsintressant land krävs investeringar som möjliggör ett förbättrat tillhandahållande av geologisk information, utvecklade digitala tjänster och utökad service. Detta inkluderar även tillgänglighetsförhållande av arkivmaterial och information som kommit in genom prospekteringsbolagens inrapporteringskyldighet till Bergsstaten.

Den information och service som SGU:s mineralinformationskontor erbjuder riktar sig till prospekteringsföretag på en internationell marknad. En förstärkt verksamhet med fokus på prospekteringsinformation är också en förutsättning för service på distans – något som aktualiserats i samband med covid-19 och som kan bidra till minskat resande som i sin tur ger ett lägre klimatavtryck samtidigt som de faktiska besöken vid mineralinformationskontoret blir mer kvalitativa och kostnadseffektiva. Redan nu har steg tagits genom till exempel digitaliseringen av en del av de borrhärdar som arkiverats. Lika viktigt som digital information och digitala tjänster är att det finns kompetent personal på plats som kan ge den service och information bolagen efterfrågar.

SGU föreslår därför en ökning av anslaget på 12 miljoner kronor per år för perioden 2023–2025 för att stärka verksamheten vid SGU:s mineralinformationskontor i Malå.

³ Rapportering av regeringsuppdrag: Mineralinformationskontoret i Malå – Förslag till expansion och utveckling, Sveriges geologiska undersökning, september 2017 (uppdrag formulerat i SGU:s regleringsbrev för 2017 N2016/07991/SUN och N2016/07822/KLS)

Prioritet 2: En sammanhållen marin kartering för utveckling av havsbaserad vindkraft i enlighet med regeringens förslag till nya havsplaner

Belopp i tkr.	2023	2024	2025
Förslag till utökning, en sammanhållen marin kartering för utveckling av havsbaserad vindkraft i enlighet med regeringens förslag till nya havsplaner			
Ökad takt i myndighetens arbete med marin kartering (i enlighet med aviserad satsning, Prop. 2021/22:1)	35 000	35 000	35 000
Handläggning av kontinentalsockelärenden	8 000	8 000	8 000
Summa	43 000	43 000	43 000

Havet och havsbotten används allt mer idag – för vindkraft, anläggning av kablar och ledningar, farleder, fiske med mera. Idag är endast en tredjedel av svenskt havsområde kartlagt och behovet av undersökningar med moderna metoder i hög upplösning är stort. SGU:s information om havsbotten är ett nödvändigt underlag för att bedöma förutsättningarna för ny eller ändrad användning av våra kust- och havsområden, samt för att peka ut områden som har förutsättningar för havsbaserad energiutvinning. Precis som på land där SGU:s geologiska underlag används i översikts- och detaljplaner för att markområden ska användas till det de är mest lämpade, gäller för havet och havsbotten att informationen behövs som underlag till havsplaner för att kunna verka för samexistens och samverkanslösningar mellan olika sektorer så att utveckling av havsbaserad vindkraft sker på ett hållbart sätt.

En sammanhållen marin kartering handlar om att kartlägga nödvändiga parametrar vid havsbotten för att utveckla havsbaserade verksamheter som till exempel vindkraft på ett hållbart sätt. Parametrar som behöver kartläggas är till exempel havsbottens djup, homogenitet, morfologi, egenskaper och sedimentlagerföljder ned till berört sedimentdjup under havsbottenytan samt sedimentär sammansättning av betydelse för bland annat bedömning av möjligheten till utplacering och förankringsmöjligheter av vindkraft, möjlighet till genomförande av kabeldragning med mera av betydelse för etablering och drift. Även geografisk kartläggning och beskrivning av miljöfaktorer, till exempel miljökemiska förhållanden och belastning samt livsmiljöer, temporala och spatiala utbredning i potentiella områden. Kunskapsunderlagen skall vara direkt tillämpbara för branschen samt ha stor betydelse i tillståndsprocesserna och i vilken takt den havsbaserade vindkraften kan byggas ut och bidra till energiomställningen i Sverige. Okunskap om miljöfaktorer bidrar snarare till mer försiktighet i miljöbedömningarna än till att öka förutsättningarna till samexistens mellan olika intressen som till exempel vindkraft och naturvärden. Bättre kunskapsunderlag ger bättre ansökningar och ökar förmågan på tillståndsmyndigheter att kunskapsmässigt hantera dessa.

Ökad förnybar elproduktion krävs för att uppnå de riksdagsbundna klimat- och energimålen. Drivande i detta är framför allt målet om att Sverige vara fossilfria år 2040. För energiförsörjningen är vindkraft till havs en viktig förnybar energikälla, men det krävs en betydande utbyggnad. Detta är en prioriterad fråga för regeringen, som nyligen uppdragit Energimyndigheten att tillsammans med SGU och ett antal andra myndigheter ta fram nya

områden i de nationella havsplanerna så att ytterligare 90 terawattimmar årlig elproduktion ska kunna möjliggöras till havs.

Trots stort intresse och hög aktivitet från energibranschen i Sverige går utbyggnaden av havsbaserad vindkraft långsamt. Det finns osäkerheter om de geografiska och miljömässiga förutsättningarna och branschen upplever tillståndprocesserna som orimligt långa. För att etablera en vindkraftpark till havs krävs mer omfattande utredningar och undersökningar som tar mycket längre tid än i de fall vindkraftparken etableras på land. Sveriges kontinentalsockel har mycket goda förutsättningar för etablering av vindkraft, bland annat homogen botten bestående av relativt hård och stabil glaciärrer, men i dag saknas information med tillräcklig noggrannhet i stora delar av svenskt havsområde. Det får ofta till följd att bolagen själva måste planera och utföra kartering av havsbotten vilket varken är kostnads- eller tidseffektivt. I andra länder har riktade undersökningar och karteringar av havsbotten utförts just för att möjliggöra en snabbare etablering av vindkraftsparker till havs genom snabbare tillgång till mer kunskaps- och planeringsunderlag.

Den aviserade satsningen på den marina karteringen i regeringens budgetproposition för år 2022 är central för att snabbt kunna åstadkomma mer vindkraft till havs. Sverige är i behov av en mer sammanhållen marin kartering med en centraliserad och sammanhållen statlig förvaltning där informationen kan utvecklas och återanvändas av branschen och staten i stort. Den föreslagna satsningen behövs också för att säkerställa ett ändamålsenligt skydd för kust och hav. SGU ser att behovet inte bara är kortsiktigt utan långsiktigt över tid.

SGU vill därför understryka angelägenheten av att den aviserade ökningen av anslaget på 35 miljoner kronor per år för perioden 2023–2025 för att öka takten i myndighetens arbete med marin kartering realiserar.

Handläggning av kontinentalsockelärenden

För att utforska och utvinna naturtillgångar från kontinentalsockeln, behövs tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln (kontinentalsockellagen). Tillståndsplikten omfattar även undersökning inför anläggande av vindkraftverk till havs samt nedläggande av kablar och ledningar på havsbotten. Tillstånd meddelas normalt av regeringen, men SGU handlägger i princip samtliga tillståndsärenden och utövar även tillsyn. Antalet ärenden har ökat kraftigt sedan ett par år tillbaka och upptar idag en stor del av SGU:s juristkapacitet, trots att SGU inom befintlig ram har fördubblat antalet jurister med mark- och miljörettslig kompetens.

För att klara den ökningen av tillståndsansökningar och tillkommande tillsyn kopplade till anläggande av vindkraftverk till havs som förväntas följa av regeringens ambition om ökad årsproduktion med ytterligare 90 terawattimmar till havs, föreslår SGU en permanent ökning av anslaget på 8 miljoner kronor per år.

Prioritet 3: Klimatanpassning för ett robust samhälle

Belopp i tkr.	2023	2024	2025
Förslag till utökning, klimatanpassning för ett robust samhälle			
Markstabilitet	9 000	9 000	9 000
Grundvattennivåer och grundvattenbildning	7 000	9 000	9 000
Summa	16 000	18 000	18 000

Hela samhället påverkas av ett förändrat klimat och de konsekvenser för mark, vatten och bebyggelse detta för med sig. Det behövs krafttag för att bygga ett hållbart, klimatanpassat och robust samhälle som kan hantera både de georisker vi redan ser idag och de vi inte kommer att kunna förhindra i framtiden. SGU är en av de 32 nationella myndigheter som tillsammans med samtliga 21 länsstyrelser enligt förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete (Klimatanpassningsförordningen), inom sina ansvarsområden och inom ramen för sina uppdrag, ska initiera, stödja och utvärdera arbetet med klimatanpassning. Arbetet redovisas till SMHI som årligen sammanställer en rapport med en sammanfattad analys till regeringen. Den senaste rapporten visar att det underlag flest myndigheter lyfter att det finns behov av är geologisk information⁴. I rapporten slås fast att regeringen bör säkerställa att tillräckligt med resurser tilldelas så att ansvariga nationella myndigheter kan ta fram den geologiska information och den klimatinformation som förordningsmyndigheterna behöver för klimatanpassningsarbetet. SGU:s information om de geologiska förutsättningarna och klimatförändringarnas påverkan på de geosystemtjänster vi är beroende av är central för planering av byggande och infrastruktur, dricksvattenförsörjning, klimatanpassning samt risk- och sårbarhetsanalyser. I redovisningen till regeringen ger Nationella expertrådet för klimatanpassning en samlad bild över vad samhället behöver göra för att klara anpassningen till ett förändrat klimat, och framhåller att resurser behöver säkerställas för modellering och miljöövervakning av klimatförändringars effekter på markens bärighet och grundvattenförhållanden⁵. SGU har utifrån detta gjort en bedömning av vilka underlag som är mest kritiska och utifrån en kostnadsberäkning tagit fram ett förslag till satsning inom geosystemtjänsterna markstabilitet och grundvattenbildning.

Markstabilitet

För att arbeta med modellering och miljöövervakning av klimatförändringarnas effekter på markens bärighet har SGU identifierat ett behov av att ta fram och tillhandahålla modern jordartsgeologisk information för hela landet inklusive de stora ytor i norra Sverige som ännu inte har denna typ av information.

Samhällets behov av jordartsinformation ser dock något olika ut i olika delar av landet bland annat beroende på exploateringsstryck, markanvändning och konkurrens om marken i kombination med de geologiska förutsättningarna. I områden med mycket stora sammantagna samhällsbehov såsom Mälardalen, Västra Götaland, kring de expansiva gruvorterna Kiruna och Pajala samt i större kustnära områden i bland annat Hallands och Kalmar län samt på Gotland behövs uppgraderad jordartsinformation. Även i områden där en mer översiktlig kartläggning är tillräcklig är

⁴ KLIMATOLOGI Nr 62, 2021, Myndigheters arbete med klimatanpassning 2020, SMHI

⁵ FÖRSTA RAPPORTEN FRÅN NATIONELLA EXPERTRÅDET FÖR KLIMATANPASSNING. FEBRUARI, 2022

dock både innovation, effektivisering och resursförstärkning en förutsättning för att kunna tillgodose samhällets behov av heltäckande jordartsdata för hela landet.

SGU föreslår därför en ökning av anslaget på 9 miljoner per år för perioden 2023–2025 för att kunna tillgodose behovet av heltäckande jordartsdata för hela Sverige.

Grundvattennivåer och grundvattenbildning

För att klimatsäkra dricksvattentillgången behövs kunskap om vilka yt- och grundvattenresurser som finns och hur dessa påverkas av klimatförändringarna, såväl som en samlad bild av vattenbalansen i ett avrinningsområde. Ökad kunskap behövs kring dagens vattenuttag och vattentillgång, men även kring vattenresurser som kan bli intressanta att använda i framtiden, exempelvis som reservvattentäkter.

Under år 2022 planerar SGU att ta fram och publicera ny nationell information om klimatförändringarnas effekt för grundvattenbildning, grundvattennivåer och torrperioder. För att utgöra ett relevant planeringsunderlag för klimatanpassning krävs emellertid utökade medel från år 2023 och framåt för att bland annat kunna göra en utökad analys av de olika grundvattenmagasinens robusthet och utsatthet för klimatförändringar. Därtill behövs även en analys av nuvarande och framtida uttag av grundvatten och effekten därav i både stora och små magasin.

Med hjälp av bland annat AI-teknik kan modellen SGU-HYPE och SGU:s modelleringsarbete utvecklas med modellering av framtida absolut grundvattennivå. En vidareutveckling av produkten ”Grundvattentillgång i små magasin” för att kunna belysa situationen i ett framtida klimat skulle avsevärt förbättra möjligheterna till ett effektivt regionalt och kommunalt klimatanpassningsarbete vad gäller vattenförsörjningsplanering i ett förändrat klimat. Vad gäller klimatförändringarnas effekter på grundvattenkvalitet finns ett behov av att sammanställa kunskapsläget kring kopplingar mellan grundvattnets kemiska sammansättning och klimatförändringar, utveckla underlaget för saltvatteninträngningsrisk för att belysa risker i framtida klimat, samt undersöka möjligheterna att modellera framtida grundvattenkemisk sammansättning med hjälp av AI-teknik.

SGU föreslår därför en ökning av anslaget på 7 miljoner 2023 och därefter 9 miljoner per år för perioden 2024–2025 för att kunna tillgodose behovet av kunskapsunderlag i dessa delar.

Framtida uppgifter som ställer krav på särskild finansiering till SGU

Öppna och avgiftsfria geodata

Regeringen föreslår en ny lag om den offentliga sektorns tillgänglig-görande av data att träda i kraft den 1 augusti 2022. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn. I lagen införs bland annat krav på i vilka format som olika slag av data ska göras tillgängliga. Vidare regleras uttag av avgifter samt vad som ska gälla i fråga om tilldelning av exklusiv rätt att vidareutnyttja data och utformning av villkor när data görs tillgängliga.

Den största budgetära konsekvensen är kopplad till särskilda värdefulla datamängder. I dagsläget råder osäkerheter kring vilka datamängder som ska ingå i de särskilda värdefulla datamängderna, detta kommer framgent att fastställas av EU-kommissionen i en genomförandeakt. Under hösten 2020 rapporterade Lantmäteriet tillsammans med SGU och ett antal andra myndigheter ett regeringsuppdrag där de budgetära konsekvenserna för myndigheterna beräknats utifrån vissa antaganden kring vilka datamängder som kommer att beröras. För SGU:s del beräknades den budgetära konsekvensen till 7 miljoner kronor per år under implementeringsfasen, varav 4 miljoner kronor utgörs av minskade intäkter. Under driftfasen beräknades en budgetär konsekvens för SGU på 5 miljoner kronor årligen, varav 4 miljoner kronor intäktsminskning.

Hanteringen av den ekonomiska konsekvensen är av stor vikt för SGU. Utan kompensation kommer detta innebära ytterligare undanträngningseffekter på annan verksamhet. SGU har påbörjat en digital transformation där en allt större del av myndighetens resurser behöver kopplas till den digitala utvecklingen. Målsättningen är att genom digitalisering effektivisera både insamling och tillhandahållande av information, men effekthemtagningen ligger flera år framåt i tiden. Förändringsarbetet behöver göras nu, eftersom det under flera år har stått tillbaka för annan verksamhet som SGU är ålagd att göra. Skulle dessa kostnadsökningar sammanfalla med en intäktsminskning utan kompensation uppstår en mycket kännbar undanträngningseffekt inom myndighetens förvaltningsanslag.

Övriga områden med behov av kommande satsningar

Hemställan om ett kustzonskarteringsprogram i samverkan

Idag är endast 4 procent av Sveriges vattenområden, grundare än 10 meter, mätta med moderna metoder. De grunda bottnarna i kustzonen är speciellt utmanande att kartlägga och kräver samordning av resurser, ny teknik och metoder mellan myndigheter. SGU har tillsammans med Sjöfartsverket och Lantmäteriet sedan flera år utrett en kartering av kustzonen. Högupplöst marin information är av avgörande betydelse vid utveckling av kust- och strandzonerna och vid analyser av miljö- och klimatförändringseffekter, till exempel stigande havsnivåer och erosion. Behovet av ett kustzonskarteringsprogram har fortsatt lyfts fram som en högt prioriterad aktivitet av Geodatarådets medlemmar och även i den nationella Geodatastrategin 2021–2025.

Geodatarådets medlemmar har under 2021 intensifierat arbetet med att ta fram en modell för arbetet, i ledning av Sjöfartsverket. SGU bilägger till budgetunderlaget en undertecknad hemställan med tillhörande uppdragsbeskrivning som alla ingående myndigheter vid Geodatarådet ställer sig bakom.

Anslag 1:9 Geovetenskaplig forskning

ap. 1 Geovetenskaplig forskning

Anslagsposten får användas för att främja och stödja riktad geovetenskaplig grundforskning och tillämpad forskning.

Belopp i tkr.	2023	2024	2025
1:9 Geovetenskaplig forskning	5 923	5 923	5 923
Summa	5 923	5 923	5 923

En av SGU:s uppgifter är att ge stöd till riktad grundforskning och tillämpad forskning – ett stöd som blivit allt viktigare i och med att konkurrensen med andra naturvetenskapliga ämnesområden hårdnar. Samhället står just nu inför stora utmaningar och för att kunna möta dessa är förståelsen för de geologiska processerna och frågor kopplade till geologi, malmgeologi och råvaruförsörjning avgörande.

Den tillämpade forskningen är också en nödvändig brygga från akademien över till näringsliv och industri, där forskningsresultat kan omsättas i praktiken.

För att säkerställa att frågeställningar SGU har identifierat i samband med större uppdrag och satsningar kan beforskas har myndigheten beslutat att genomföra tematiska utlysningar. Detta ska också medföra att resultaten av forskningsprojekten har hög relevans och implementeras i SGU:s verksamhet.

SGU föreslår ett oförändrat anslag under perioden 2023–2025. I övrigt hänvisas till det resonemang som SGU har framfört i tidigare budgetunderlag.

Anslag 1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar

ap. 1 Oljelagringsanläggningar m.m. samt Adak-fältet

Anslaget får användas för att täcka statliga kostnader för efterbehandling av tömda oljelagringsanläggningar och det statliga gruvfältet i Adak, Malå kommun, inklusive miljö- och funktionskontroll, förvaltning och nödvändiga underhålls- och miljösäkrande åtgärder vid efterbehandlade anläggningar.

Anläggningstillgångar som hänförs till sanerings- och miljösäkringsarbetet får finansieras från anslagsposten.

Belopp i tkr.	2023	2024	2025
1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar, ap. 1	14 000	14 000	14 000
Summa	14 000	14 000	14 000

Under kommande år fortsätter SGU arbetet med utformning av miljösäkringsåtgärder vid befintliga anläggningar, följt av miljöprövning av föreslagna åtgärder och sedan upphandling av entreprenadarbeten.

SGU föreslår en fortsatt anslagsnivå på 14 miljoner kronor årligen under 2023–2025 för att säkerställa att miljön i anslutning till statens avvecklade oljelagringsanläggningar inte förorenas, samt för eventuella insatser som krävs vid det statliga gruvfältet i Adak.

UTGIFTSOMRÅDE 20 – ALLMÄN MILJÖ- OCH NATURVÅRD

Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

ap. 3 Sanering o återställ – del till SGU

Anslagsposten får användas för att inventera samt, i enlighet med den gällande prioritetsordningen, genomföra ansvarsutredningar, nödvändiga undersökningar, åtgärder och efterföljande miljökontroll på områden där staten har ett visst ansvar för avhjälpande och där ingen annan myndighet kan svara för avhjälpande.

Avsättningar för sanering och återställning av förorenade områden ska redovisas mot anslag det budgetår som utgifterna hänförs till.

Belopp i tkr.	2023	2024	2025
Förslag till finansiering			
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, ap. 3	100 000	100 000	70 000
Summa	100 000	100 000	70 000

Sanering och återställning av förorenade områden där staten har ett ansvar

I arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet giftfri miljö har SGU ett särskilt ansvar för efterbehandling av förorenade områden. SGU ansvarar för utredning och åtgärder av statligt förorenade områden där staten har ett ansvar som verksamhetsutövare enligt miljöbalkens tionde kapitel där myndigheten som bedrev verksamheten inte längre finns kvar. Totalt har nu knappt 170 objekt identifierats. Av dessa är cirka 100 inventerade och ett 50-tal ansvarsbedömda. Utredningar (undersökningar och åtgärdsförberedelser) pågår vid omkring 40 objekt. Det förekommer att en tillsynsmyndighet identifierar nya objekt som inte tidigare varit kända. Det kan innebära att det ställs nya krav på SGU som företrädare för staten, och därför kan SGU ibland behöva göra omprioriteringar.

Åtgärder har hittills utförts vid tjugo objekt. Successivt blir fler objekt inom de högsta riskklasserna 1 och 2 redo för åtgärd. År 2023 planeras ett antal objekt gå in i skeden som innebär omfattande kostnader, bland andra följande:

- Bodentvätten – planerad rivning av byggnad för att möjliggöra projektering av kommande behandling ner till ca 20 m djup på flera fastigheter. Den aktuella typen av åtgärder går inte att etappindela. SGU är ansvarig tillsammans med Region Norrbotten, vilket medför att arbetet förutsätter en samordnad framdrift tillsammans med regionen.
- Hagfors – pågående projekt med behov av åtgärd i bostadsfastigheter och in-situ-åtgärd (sanolikt termisk) i källområde.
- Långseletvätten – planerad termisk behandling i en fastighet. Den aktuella typen av åtgärder går inte att etappindela. SGU är ansvarig tillsammans med Trafikverket och Region Västerbotten, vilket medför att arbetet förutsätter en samordnad åtgärdstakt tillsammans med andra finansärer.
- Hugelsta – planerad schaktsanering. Fastighetsägaren, som inte har något ansvar för föroreningen har en känslig verksamhet som påverkas starkt av åtgärdens framdrift

Utöver dessa stora entreprenader planeras ett antal mindre entreprenader men även utrednings- och projekteringsarbete, som kan genomföras kommande år, utan avbrott i verksamheten. Detta syftar till att bibehålla åtgärdstakten framöver.

Regeringen har aviserat en ambition att åtgärdstakten fortsatt ska öka, vilket är en förutsättning för en giftfri miljö och rena hav och vatten. De stora projekt som nämns ovan omfattar vart och ett endast ett fåtal kontrakt, vilket innebär att behovet av bemyndiganderam påverkas de kommande åren. Att dela upp arbeten i flera olika kontrakt skulle betyda en avsevärd effektiviseringsförlust i arbetet och den önskade ökade takten i efterbehandlingsarbetet i Sverige. Se vidare ”Bemyndiganden”, sidan 26.

För att upprätthålla framdriften avseende de statligt förorenade områdena föreslår SGU en anslagsnivå på 100 miljoner kronor per år för perioden 2023–2024 och 70 miljoner kronor för år 2025.

Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

ap. 2 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Anslaget får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder.

Belopp i tkr	2023	2024	2025
Nuvarande nivå (år 2022), bidrag via Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev	9 000	9 000	9 000
Summa	9 000	9 000	9 000

Vattenförvaltning

Behovet av SGU:s stöd inom vattenförvaltningen avseende de grundvattenrelaterade frågorna är fortsatt mycket stort. SGU:s medelstilleddning, som sker via Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev, ökade 2021 och nuvarande nivå är fortsatt nödvändig för att kunna svara upp mot de krav som ställs, och kommer på sikt att behöva öka.

Under de senaste åren har reglerna kring tillämpning av miljökvalitetsnormer för vatten skärpts genom förhandsavgöranden från EU-domstolen (Weser-domen respektive Bielefeld-domen). Det innebär bland annat att det så kallade försämringsförbudet gäller även grundvatten, dvs. att kvaliteten i en grundvattenförekomst inte får bli sämre i förhållande till den senaste statusklassificeringen, samt att kraven ökar på tillgång till korrekt och mer omfattande information för en grundvattenförekomst. Även inom svensk rätt sker nu en snabb rättsutveckling, och SGU är den enda myndighet som har den kompetens som behövs vad gäller grundvattendirektivet och ramdirektivets grundvattendelar i de rättsprocesser som pågår. Med en stark och stabil finansiering kan myndigheten både bidra till en god rättsutveckling inom området genom att delta i processerna samt stötta andra myndigheter inom vattenförvaltningsarbetet med vägledning.

Svenska grundvattenförhållanden avviker starkt från de kontinentala och bevakning av Sveriges intressen på Europeanivå är därför också viktigt. Bland annat är frågan om återanvändning av vatten uppe på EU-nivå, något som kan påverka Sveriges utbredda användning av konstgjord grundvattenbildning inom den kommunala vattenförsörjningen. Även vad gäller frågor om nya förorenade ämnen, såsom PFAS och läkemedelsrester, händer mycket på EU-nivå. SGU har med tillfälliga förstärkningar kunnat stärka insatserna inom EU- och CIS-arbetet (Common Implementation Strategy) och vi ser att detta arbete behöver fortsätta i samma omfattning. Sverige innehar dessutom ordföran-

deskaper i EU under år 2023 vilket förväntas innebära ytterligare åtaganden inom CIS-arbetet, bland annat i form av värdskap för Working Group Groundwater.

SGU föreslår en fortsatt finansiering på 9 miljoner kronor årligen under 2023–2025 för att säkerställa arbetet inom vattenförvaltningen.

AVGIFTSINTÄKTER SOM DISPONERAS

Avgiftsfinansierad verksamhet

Enligt förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning får SGU mot avgift bedriva uppdragsverksamhet och tjänsteexport. Nivån på avgifterna sätts så att intäkterna täcker samtliga kostnader, såväl direkta som indirekta, som rör verksamheten. Intäkterna förväntas uppgå till 33,3 miljoner kronor år 2023. Så långt SGU kan bedöma kommer intäkterna att ligga på samma nivå även 2024–2025.

Övriga avgiftsintäkter som disponeras

Intäkter av avgifter som tas ut med stöd av 4 § avgiftsförordningen (1992:191) avser i första hand försäljning av geologisk information i form av databaser, kartor och publikationer. Vidare förekommer viss andrahandsuthyrning av lokaler. Intäkterna beräknas till 5 miljoner kronor under 2023. Så långt SGU kan bedöma kommer intäkterna att ligga på samma nivå även 2024–2025. Bedömningen gäller under förutsättning att SGU:s geodata inte görs helt avgiftsfria⁶.

ÖVRIGA INTÄKTER SOM DISPONERAS

SGU som huvudman för efterbehandling av förorenade områden

SGU kan på begäran från en kommun agera huvudman för objekt där saneringen sker helt eller delvis med statsbidrag. Finansieringen av utredningar och åtgärder görs genom bidrag från Naturvårdsverket via den berörda länsstyrelsen i enlighet med förordning (2004:100) om avhjälpande av föroreningskador och statsbidrag för sådant avhjälpande. Under 2023–2025 beräknar SGU att årligen upparbeta cirka 200 miljoner kronor som finansieras med bidrag från Naturvårdsverket.

SGU:s samverkan med andra myndigheter och deltagande i FoU-projekt

SGU är en aktiv partner i internationellt samarbete och internationella forsknings- och utvecklingsprojekt. Flera projekt med extern finansiering pågår och bedöms fortsätta under de närmaste åren. SGU samverkar också med andra statliga myndigheter. Den externa bidragsfinansieringen

⁶ I maj 2019 fick Lantmäteriet i uppdrag att tillsammans med bland annat de organisationer som är representerade i Geodatarådet identifiera vilka datamängder som kan komma i fråga att tillgängliggöras som värdefulla datamängder enligt direktiv 2003/98/EG, det så kallade PSI-direktivet. Det är sannolikt att en betydande del av de datamängder som SGU idag har avgiftsintäkter för kommer att omfattas av direktivet. Om så blir fallet uppstår ett behov av att SGU:s förvaltningsanslag permanent tillförs motsvarande resurser som intäktsbortfallet samt ett tillfälligt tillskott för IT-utveckling behäftad med tillgängliggörande av dessa data.

inom dessa områden beräknas till 44,5 miljoner kronor för år 2023. Så långt SGU kan bedöma kommer intäkterna att ligga på samma nivå även 2024–2025.

Förorenade områden med statligt ansvar där ansvaret för avhjälpandet delas med andra parter

SGU har i uppdrag att inventera samt genomföra ansvarsutredningar, nödvändiga undersökningar, åtgärder och efterföljande miljökontroll på förorenade områden där staten har ett visst ansvar för avhjälpandet och där ingen annan myndighet kan svara för detta. I många fall är staten genom SGU den enda ansvariga parten och således också den enda finansiären av dessa utredningar och åtgärder, men i vissa fall finns ett delat ansvar. Finansieringen av insatser där det finns ett delat ansvar kan regleras genom avtal där övriga ansvariga erlägger betalning till SGU för sin andel av de kostnader som uppstår. I dagsläget finns ett delat ansvar avseende objekten Bodentvätten jämte Långseletvätten. Ersättningen beräknas till 14,8 miljoner kronor för år 2023, 0,8 miljoner kronor för år 2024 och 16,6 miljoner kronor för år 2025.

AVGIFTSINTÄKTER SOM REDOVISAS MOT INKOMSTTITEL

Avgifter enligt minerallagen

Med stöd av 14 kap. 1–2 §§ minerallagen (1991:45) samt 2 §, 10–11 §§, 19 § och 43 § mineralförordningen (1992:285) tar Bergsstaten ut ansöknings- och undersökningsavgifter. Undersökningsavgiften varierar med typ av koncessionsmineral och med undersökningstiden. För bearbetningskoncession och markanvisningsförrättning betalas endast en ansökningsavgift och en markanvisningsavgift.

Med stöd av punkt 59–60 §§ mineralförordningen tas en avgift (försvarsavgift) ut av innehavare av utmål enligt gruvlagen samt äldre rättighet avseende stenkol.

Prognosen för de sammantagna avgifterna är 21 miljoner kronor för år 2023, 39 miljoner kronor för år 2024 och 20 miljoner kronor för år 2025.

Mineralersättning

För bearbetningskoncessioner som har beviljats sedan den 1 maj 2005 ska koncessionshavaren betala en mineralersättning enligt 7 kap. 7 § minerallagen (1991:45) samt 48 49a §§ mineralförordningen (1992:285). Ersättningen motsvarar två promille av det beräknade värdet av de mineral som har brutits och uppfodrads under året inom koncessionen. Tre fjärdedelar av ersättningen tillfaller fastighetsägare inom koncessionsområdet och en fjärdedel staten.

Intäkterna från mineralersättning beräknas till 5,8 miljoner kronor för år 2023, 6,4 miljoner kronor för år 2024 och 7,1 miljoner kronor för år 2025.

Försäljning av oljelagringsanläggningar

SGU kan i vissa fall uppbära intäkter från försäljning av oljelagringsanläggningar med tillhörande utrustning med mera. Intäkterna redovisas mot inkomsttitel efter avdrag för direkta försäljningsomkostnader.

För perioden 2022–2024 förväntas inga försäljningsintäkter av detta slag.

Avgifter enligt 5 § kontinentalsockelförordningen

Enligt 5 § kontinentalsockelförordningen (1966:315) meddelar SGU tillstånd till sand-, grus- eller stentäkt på kontinentalsockeln. För lagakraftvunna tillstånd tar SGU ut en avgift beräknad på utvunnen kvantitet.

För 2023–2025 förväntas i dagsläget inga avgiftsintäkter av detta slag.

Bedömningen baseras på idag gällande tillstånd och tillhörande villkor. Tillkommande tillstånd och/eller villkorsändringar kan komma att påverka bedömningen med avseende på såväl avgiftsintäkternas storlek som när i tid de tas ut.

UTÖKAD INFORMATION

Översikt över verksamhetens finansiering

Tkr ¹⁾	År -1	År 0	År 1	År 2	År 3
Finansieringskälla	utfall år 2021	prognos år 2022	beräknat år 2023	beräknat år 2024	beräknat år 2025
Utgiftsområde 24 Näringsliv					
<i>Anslag 1:8 Sveriges geologiska undersökning</i>					
<i>ap.1 Geologisk undersökningsverksamhet m.m.</i>	244 170 ²⁾	261 299 ³⁾	331 616 ⁴⁾	333 615	333 615
<i>Anslag 1:9 Geovetenskaplig forskning</i>					
<i>ap.1 Geovetenskaplig forskning</i>	5 923 ⁵⁾	5 923 ⁶⁾	5 923 ⁷⁾	5 923	5 923
<i>Anslag 1:10 Miljöskydd av oljelagringsanläggningar</i>					
<i>ap.1 Oljelagringsanläggningar m.m. samt Adak-fältet</i>	10 979 ⁸⁾	14 000 ⁹⁾	14 000 ¹⁰⁾	14 000	14 000
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård					
<i>Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden</i>					
<i>ap. 3 Sanering o återställ - del till SGU</i>	58 567 ¹¹⁾	70 000 ¹²⁾	100 000 ¹³⁾	100 000	70 000
<i>Anslag 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö</i>					
<i>ap.2 Havs- och vattenmiljöer</i>			9 000 ¹⁴⁾	9 000	9 000
Avgiftsintäkter som disponeras	43 626	41 060	38 300	38 300	38 300
- uppdragsverksamhet	25 177	26 909	25 100	24 800	24 800
- tjänsteexport	4 276	8 851	8 200	8 500	8 500
- intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	14 173	5 300	5 000 ¹⁵⁾	5 000	5 000
Övriga intäkter som disponeras	174 058	210 030	259 300	245 300	261 100
- varav bidrag till efterbehandling av förorenade områden (BFO)	132 180	154 030	200 000	200 000	200 000
Summa	537 324	602 312	758 139	746 138	731 938
Avgiftsintäkter som redovisas mot inkomsttitel	17 226	22 373	26 800	45 400	27 100
- avgifter enligt minerallagen	12 407	17 000	21 000	39 000	20 000
- Mineralersättning	4 819	5 300	5 800	6 400	7 100
- Föräljning av oljelagringsanläggningar	0	0	0	0	0
- Avgifter enligt 5 § kontinentalsockelförordning	0	73	0	0	0
- Övriga inkomster	0	0	0	0	0

¹⁾ Uppgifterna för åren 2023–2025 anges i 2022 års prisnivå.

²⁾ **1:8** Utgående överföringsbelopp vid utgången av **år 2021** uppgår till 5 989 tkr. I enlighet med SGU:s regleringsbrev disponerar myndigheten ett anslagssparande om 3 %.

³⁾ **1:8** Finansiering **år 2022** från anslag Geologisk undersökningsverksamhet m.m. (261 299 tkr) baseras på den i regleringsbrevet för år 2022 beslutade tilldelningen (255 310 tkr) samt ett ianspråktagande av disponibelt anslagssparande från år 2021 om 5 989 tkr.

- 4) **1:8** Finansiering **år 2023** från anslag Geologisk undersökningsverksamhet m.m. (331 616 tkr) baseras på den i budgetpropositionen för år 2023 föreslagna anslagsnivån (255 616 tkr). Därtill föreslås anslaget i detta budgetunderlag tillföras medel om sammanlagt 76 000 tkr.
- 5) **1:9** Utgående överföringsbelopp vid utgången av **år 2021** uppgår till 0 tkr. I enlighet med SGU:s regleringsbrev disponerar myndigheten inget anslagssparande.
- 6) **1:9** Finansiering **år 2022** från anslag Geovetenskaplig forskning (5 923 tkr) baseras på den i regleringsbrevet för år 2022 beslutade tilldelningen (5 923 tkr).
- 7) **1:9** Finansiering **år 2023** från anslag Geovetenskaplig forskning (5 923 tkr) baseras på den i budgetpropositionen för år 2022 föreslagna anslagsnivån (5 923 tkr).
- 8) **1:10** Utgående överföringsbelopp vid utgången av **år 2021** uppgick till 3 021 tkr före indrag om 3 021 tkr. I enlighet med SGU:s regleringsbrev disponerar myndigheten inget anslagssparande.
- 9) **1:10** Finansiering **år 2022** från anslag Oljelagringsanläggningar m.m. samt Adak-fältet (14 000 tkr) baseras på den i regleringsbrevet för år 2022 beslutade tilldelningen (14 000 tkr).
- 10) **1:10** Finansiering **år 2023** från anslag Oljelagringsanläggningar m.m. samt Adak-fältet (14 000 tkr) baseras på den i budgetpropositionen för år 2022 föreslagna anslagsnivån (14 000 tkr).
- 11) **1:4** Anslagssparandet vid utgången av **år 2021** uppgår till 11 433 tkr före indrag om 11 433 tkr. I enlighet med Naturvårdsverkets regleringsbrev disponerar SGU inget anslagssparande.
- 12) **1:4** Finansiering **år 2022** från anslag Sanering och återställ - del till SGU (70 000 tkr) baseras på den i regleringsbrevet för Naturvårdsverket år 2022 beslutade tilldelningen under ap. 3 (70 000 tkr).
- 13) **1:4** Finansiering **år 2023** från anslag Sanering och återställ - del till SGU (100 000 tkr) grundar sig på att arbetet med de statligt förorenade områdena nu har kommit så långt i processen att flera objekt är klara för åtgärd.
- 14) **1:11** Finansiering **år 2022** från anslag Åtgärder för havs- och vattenmiljö (9 000 tkr) föreslås för arbete inom vattenförvaltningen i enlighet med förslag i detta budgetunderlag.
- 15) **Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen** - Gäller under förutsättning att SGU:s geodata inte görs helt avgiftsfria.

Räntekonto med kredit och annan kredit i Riksgäldskontoret

SGU föreslår att en räntekontokredit om 20 miljoner kronor även fortsatt ställs till myndighetens förfogande. För projekt inom uppdrag och tjänsteexport erhålles betalning i många fall först efter det att avtalade tjänster har levererats. För EU-finansierade projekt likväl som för projekt inom den bidragsfinansierade saneringsverksamheten (BFO) ska upparbetade kostnader först granskas och godkännas av betalande part innan likvid erläggs.

Anslagskredit på ramanslag

Anslag 24 1:8 Sveriges geologiska undersökning

SGU föreslår att en anslagskredit motsvarande 3 procent av tilldelade medel fortsatt ställs till myndighetens förfogande under åren 2023–2025.

Anslag 24 1:9 Geovetenskaplig forskning

Inget behov av anslagskredit föreligger.

Anslag 24 1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar

SGU föreslår att en anslagskredit motsvarande 3 procent av tilldelade medel fortsatt ställs till myndighetens förfogande under åren 2023–2025.

Anslag 20 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

SGU föreslår att en anslagskredit motsvarande 10 procent av tilldelade medel på ap. 3 ställs till myndighetens förfogande under åren 2023–2025. Osäkerheterna avseende bland annat tiden för tillståndsprovning och eventuella överklaganden i upphandlingsprocessen innebär att det inte går att veta exakt när saneringskostnaderna faller ut – något som försvårar planering och fullt upparbetande av tilldelade medel. Om en anslagskredit ställs till SGU:s förfogande samtidigt som en möjlighet att disponera ett anslagssparande på 3 procent för verksamheten kommer arbetet att effektiviseras.

Förslag till disponibelt anslagssparande

Anslag 24 1:8 Sveriges geologiska undersökning

SGU föreslår att få disponera ett anslagssparande på 3 procent under åren 2023–2025.

Anslag 24 1:9 Geovetenskaplig forskning

Inget behov av disponibelt anslagssparande föreligger.

Anslag 24 1:10 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar

SGU föreslår att få disponera ett anslagssparande på 3 procent under åren 2023–2025. I arbetet med oljelagringsanläggningarna finns externa beroenden som medför särskilda osäkerheter i tid och i kostnader. Det handlar om tillstånd hos mark- och miljödomstol, krav från tillsynsmyndigheter, överprövade upphandlingar, tillgång till mark, avtal med andra verksamhetsutövare med mera. Planeringsförutsättningarna för fullt upparbetande av tilldelade medel är därför ogynnsamma. Förutsättningarna för en mer ändamålsenlig planering, och därmed en mer kostnadseffektiv verksamhet, skulle förbättras om SGU, som komplement till en anslagskredit motsvarande 3 procent av tilldelade medel, har möjlighet att överföra oförbrukade medel mellan åren.

Anslag 20 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

SGU föreslår att få disponera ett anslagssparande på 3 procent under åren 2023–2025. Processen med sanering av förorenade områden är beroende av ett flertal externa faktorer. Osäkerheterna avseende bland annat tiden för tillståndsprovning och eventuella överklaganden i upphandlingsprocessen innebär att det inte går att veta exakt när saneringskostnaderna faller ut – något som försvårar planering och fullt upparbetande av tilldelade medel. Om SGU får disponera ett anslagssparande samt möjlighet till 10 procent anslagskredit för verksamheten kommer arbetet att effektiviseras.

Bemyndiganden

Beloppen avseende infriade förpliktelser i bemyndigandetabellen är indikativa.

Tkr ¹⁾	År -1	År 0	År 1	År 2	År 3
	utfall	prognos	beräknat	beräknat	beräknat
Finansieringskälla	år 2021	år 2022	år 2023	år 2024	år 2025

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Anslag 1:9 Geovetenskaplig forskning²⁾

Ingående åtaganden	2 153	3 598	4 978	-	-
+ Nya åtaganden	3 598	3 680	4 000	-	-
- Infriade åtaganden	-2 153	-2 300	-3 978	-3 000	-2 000 ³⁾
Utestående åtaganden vid årets slut	3 598	4 978	5 000	-	-
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	5 000	5 000	5 000	-	-

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Anslag 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

ap. 3 Sanering o återställ - del till SGU⁴⁾

Ingående åtaganden	7 972	27 022	30 000	50 000	45 000
+ Nya åtaganden	27 022	29 541	50 000	30 000	35 000
- Infriade åtaganden	-7 972	-26 563	-30 000	-35 000	-45 000 ⁵⁾
Utestående åtaganden vid årets slut	27 022	30 000	50 000	45 000	35 000
Tilldelad/föreslagen bemyndiganderam	30 000	30 000	50 000	45 000	35 000

- 1) Uppgifterna för åren 2023–2025 anges i 2022 års prisnivå.
 2) Syfte: För att kunna teckna avtal om bidrag till fleråriga forskningsprojekt.
 3) Slutår 2025.
 4) Syfte: För att kunna teckna avtal om fleråriga insatser som rör inventering, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden.
 5) Slutår 2026.

Verksamhetsinvesteringar, låneram och räntor

Verksamhetsinvesteringar

Tkr ¹⁾	ÅR -1	ÅR 0	ÅR 1	ÅR 2	ÅR 3
	Utfall år 2021	Prognos år 2022	Beräkn. år 2023	Beräkn. år 2024	Beräkn. år 2025
Immateriella investeringar					
Datasystem, rättigheter m.m.	4 620	5 500	6 000	14 000	11 000
Materiella investeringar					
Maskiner, inventarier och installationer m.m.	66 346	31 349	39 875	14 950	8 600
Byggnader, mark och annan fast egendom	0	0	0	0	0
Övriga verksamhetsinvesteringar	0	1 200	5 120	10 000	1 000
Summa verksamhetsinvesteringar	70 966	38 049	50 995	38 950	20 600
Finansiering					
Lån i Riksgäldskontoret (2 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen)	70 511	37 779	50 895	38 850	20 500
Bidrag (2 kap. 3 § kapitalförsörj- ningsförordningen)	455	0	0	0	0
Finansiell leasing (2 kap. 5 § kapi- talförsörjningsförordningen)	0	0	0	0	0
Anslag (efter medgivande av regeringen)	0	270	100	100	100
Summa finansiering	70 966	38 049	50 995	38 950	20 600

¹⁾ Uppgifterna för åren 2023–2025 anges i 2022 års prisnivå.

Särskild information om verksamhetsinvesteringar

Tkr ¹⁾						
	Totalt	Ack. utfall	ÅR 0 Prognos år 2022	ÅR 1 Beräkn. år 2023	ÅR 2 Beräkn. år 2024	ÅR 3 Beräkn. år 2025
Verksamhetsinvesteringar per objekt						
Fartyg maringeologisk undersökning	105 623	89 093	16 530	0	0	0
Röd IT	24 727	4 727	7 000	13 000		
Summa utgifter för investeringar	130 350	93 820	23 530	13 000	0	0
Finansiering						
Lån i Riksgäldskontoret (2 kap 1 § kapitalförsörjningsförordningen)	130 350	93 820	23 530	13 000	0	0
Bidrag (2 kap. 3 § kapitalförsörjningsförordningen)						
Finansiell leasing (2 kap. 5 § kapitalförsörjningsförordningen)						
Anslag						
Summa finansiering	130 350	93 820	23 530	13 000	0	0
Varav investeringar i anläggningstillgångar						
Datasystem, rättigheter m.m.						
Maskiner, inventarier och installationer m.m.	130 350	93 820	23 530	13 000	0	0
Byggnader, mark och annan fast egendom						
Övriga verksamhetsinvesteringar						
Summa finansiering	130 350	93 820	23 530	13 000	0	0

¹⁾ Uppgifterna för åren 2023-2025 anges i 2022 års prisnivå.

Investeringen i fartyget för maringeologisk undersökning avser byte av ett framdriftssystem för SGU:s undersökningsfartyg Ocean Surveyor. Ett fartyg så som Ocean Surveyor med avancerad och specialanpassad utrustning för havsbottenundersökningar utgör en förutsättning för att kunna bedriva den maringeologiska verksamheten.

Investeringen i röd IT-miljö syftar till att bygga en modern och robust infrastruktur på såväl fartyg som kontor för säker hantering av säkerhetsskyddsklassificerad information.

Låneram och räntor för verksamhetsinvesteringar

Tkr ¹⁾	År -1	År 0	År 1	År 2	År 3
	Utfall år 2021	prognos år 2022	förslag år 2023	beräknat år 2024	beräknat år 2025
IB lån i Riksgäldskontoret	46 763	108 437	131 967	155 697	157 919
Nyupplåning	69 862	37 779	50 895	38 850	20 500
Amorteringar	-8 188	-14 249	-27 165	-36 628	-40 956
UB lån i Riksgäldskontoret	108 437	131 967	155 697	157 919	137 463
Beslutad/föreslagen låneram	135 000	195 000	160 000	160 000	140 000
Ränteutgifter	-28	0	0	141	703
Finansiering av räntor och avskrivningar					
Utgiftsområde 24, anslag 1:8	8 160	14 249	27 165	36 769	41 659
Utgiftsområde 24, anslag 1:10	0	0	0	0	0
Övrig finansiering	0	0	0	0	0

¹⁾ Uppgifterna för åren 2023-2025 anges i 2022 års prisnivå.

Differensen mellan lån i Riksgäldskontoret enligt tabellen och SGU:s balansräkning år 2021 beror på lån tillhörande år 2020 som togs upp 2021 (-110 tkr) och lån tillhörande 2021 som kommer att tas upp 2022 (822 tkr) samt tillhörande avskrivningar (-63 tkr).

Lokalbehov

Under den aktuella budgetperioden kommer avtalen för samtliga kontorslokaler att löpa ut, dvs. i Lund, Göteborg, Uppsala, Malå och Luleå. Även avtalen för övriga lokaler, utöver avtalet för borrhärnearkivet vid SGU:s mineralinformationskontor i Malå, löper ut under budgetperioden. I samband med det ses både avtal och behov över – inte minst mot bakgrund av ändrade arbetssätt baserade på erfarenheterna från Coronapandemin och de åtgärder som har gjorts i samband med det.